

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

იორდანიშვილი სოლომონ გიორგის ძე

იორდანიშვილი სოლომონ გიორგის ძე (24. X. 1898, თელავი, – 26. IX. 1953, თბილისი),
ენათმეცნიერი, ლექსიკოლოგი, ლიტერატურის ისტორიკოსი, რუსთველოლოგი,
მთარგმნელი.

სამწერლო ასპარეზზე გამოვიდა 1915 ჟურნ. „თეატრსა და ცხოვრებაში“ ს. კაეშიშვილის
ფსევდონიმით. თანამშრომლობდა ქართ. პერიოდულ გამოცემებთან როგორც რუს. ენიდან
მთარგმნელი. 1926 დაამთავრა თსუ-ის ფილოლ. ფაკ-ტი (საენათმეცნიერო განხრით).
1935–38 მუშაობდა შოთა რუსთაველის სახ. ქართ. ენისა და ლიტ-რის ინ-ტში მეცნიერ
თანამშრომლად, კითხულობდა ლექციებს უნ-ტში ძვ. ქართულ ლიტ-რასა და
რუსთველოლოგიაში, ასწავლიდა სანსკრიტს აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკ-ტზე (1945),
იყო „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის დამდგენი კომისიის წევრი-მდივანი (1935–37). 1945-იდან
განაგებდა სამუზეუმო სექტორს, ამავე წლიდან მუშაობდა საქართვე. მეცნ. აკად. ენის ინ-ტის
ლექსიკოლოგიის განყ-ბაში.

1945 მიენიჭა ფილოლ. მეცნ. კანდიდატის სამეცნ. ხარისხი ნაშრომისათვის
«„ვეფხისტყაოსნის“ ბალმონტისმიერი რუსული თარგმანი» (ცალკე წიგნად დაიბეჭდა
1964). ი-მა მრავალი ნაშრომი მიუძღვნა „ვეფხისტყაოსნის“ ხელნაწერებსა და ტექსტის
დადგენის საკითხებს. საგანგებო წერილით არკვევდა პოემის ევრ. ენებზე თარგმანების
ავტარგიანობას – განხილული აქვს ფრანგ. (მ. ბროსე, ი. მეუნარგია), გერმ. (ა. ლაისტი),
ინგლ. (მ. უორდროპი), პოლონური (ს. ლაფჩინსკი), უნგრული (ბ. ვიკარი) თარგმანები;
შეისწავლა „ვეფხისტყაოსნის“ მ. ბაჟანისეული (უკრ. ენაზე) და მ. შავლობოვისეული
(ოსური) თარგმანები. მის მიერ შესრულებული „ვეფხისტყაოსნის“ რუს. პნკარედი (1933,
გამოქვეყნდა 1966) ლათ. ტრანსკრიფციითა და ყოველი ტაეპის პროზაული თარგმანით

საფუძვლად დაედო პოემის მხატვრულ თარგმანებს რუს. და უცხ. ენებზე. 1938 ე. ორბელიანთან ერთად ფრანგულად თარგმნა „ვეფხისტყაოსანი“ (გამოქვეყნდა 1977). 1938 მოსკოვში გამოვიდა „ვეფხისტყაოსნის“ მ. უორდროპისეული თარგმანი ე. ორბელიანისა და ი-ის მიერ შევსებული, მათივე რედაქციით. 1948 გამოაქვეყნა პოემის ჩანართ-დანართი სტროფები.

აღსანიშნავია ი-ის სიტყვასიტყვითი თარგმანები გერმ. („ნიბელუნგები“, 1934), ფრანგ. („სიმღერა როლანდზე“, 1942), ინდური („რამაიანა“, 1943) ეპოსის ძეგლებისა; დ. გურამიშვილის თხზულებათა სიტყვასიტყვითი თარგმანი რუს. ენაზე (1938), „ვისრამიანის“ რუს. თარგმანი (გამოიცა 1949, 1960, 1989).

ი-მა ა. ბარამიძესთან ერთად მეცნიერულად შეისწავლა და გამოსცა დ. გურამიშვილის „დავითიანი“ (1931), რ-საც ლექსიკონი დაურთო (გ. ლეონიძესთან ერთად); „შაჰნავაზიანი“ (1935), გ. ლეონიძისა და ი-ის რედაქციით, ლექსიკონი და საძიებელი შეადგინა ი-მა. ი-ის რედაქციით, წინასიტყვაობითა და კომენტარებით გამოიცა ს.-ს. ორბელიანის თხზულებები: „სიბრძნე-სიცრუისას“ რუს. თარგმანი (1939), „მოგზაურობა ევროპაში“ (1940, დაურთო ლექსიკონიც) და „სიტყვის კონა“ (1949). გამოსცა ასევე ესოპეს იგავები (1944), თეიმურაზ ბატონიშვილის (ბაგრატიონი) ნაწარმოებები (1945, 1947, 1948). ი-მა სპეც. წერილები და რეცენზიები მიუძღვნა ვაჟა-ფშაველას ლიტ. მემკვიდრეობის გამოცემისა და თარგმანის საკითხებს. 1930 გამოაქვეყნა სტატია „ვაჟას ენის შესახებ“ (დროშა, №13); რუსულიდან ქართულად თარგმნა რ. დანიბეგაშვილის „მოგზაურობა ინდოეთში“ (1950), დაურთო წინასიტყვაობა და დამატებანი შენიშვნებითურთ. გ. ახვლედიანთან ერთად გამოსცა „რუსულ-ქართული ლექსიკონი“, ორტომეული (1931-35), ს.-ს. ორბელიანის „ქართული ლექსიკონის“ ერთ-ერთი ხელნაწერი (1949) და სხვ. 1930-35 მონაწილეობდა ქართ. სამეცნ. ტერმინოლოგიის შემუშავებაში. მისმა გამოკვლევამ „ქართული კომპოზიტების დანერვილობისათვის“ დაადგინა სავალდებულო ნორმები რთულფუძიან სიტყვათა ორთოგრაფიაში (1934).

თხზ.: ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან (შეადგინა შ. ძიძიგურმა), თბ., 1953; ნარკვევები, თბ., 1964.

ლიტ.: გ რ ი გ ო ლ ა შ ვ ი ლ ი ლ., სოლომონ იორდანიშვილი - რედაქტორ-გამომცემელი, «მაცნე». ენისა და ლიტერატურის სერია, 1981, №2; სოლომონ იორდანიშვილი. ლიტერატურის ბიბლიოგრაფიული საძიებელი, შემდგ. ე. იორდანიშვილი, თბ., 1974.

ლ. იორდანიშვილი